

KVĚTENA U FARSKÉHO POTOKA

Místo realizace: LOUKA NAD FARSKÝM POTOKEM

Termín realizace: KVĚTEN (konec) - ČERVEN (začátek), před první sečí

Cílová skupina: 4.třída

Téma: louka jako místo bohaté na různé druhy kvetoucích rostlin

Hlavní sdělení: Louky nedaleko Farského potoka plné kvetoucích rostlin jsou významnou součástí krajiny důležitou pro život lidí i mnoha druhů zvířat.

Hlavní cíl:

- ⊙ Žák dokáže popsat, proč je louka v blízkosti Farského potoka cenná.

Dílčí cíle:

- ⊙ Žák si uvědomuje pestrost kvetoucích rostlin v ekosystému (zdravé) louky.
- ⊙ Žák dokáže popsat, pro koho jsou louky důležité.
- ⊙ Žák si uvědomí bohatství krajiny okolo potoka, kde se dají sbírat byliny na léčivé čaje.
- ⊙ **Žák se zamyslí nad tím, jestli a jak může být prospěšný Farskému potoku a jeho okolí.**

Anotace: Žáci se vydávají do louky nad Farským potokem, kde **hledají květy trav a bylin**. Ve třídě si připravují a ochutnávají **vlastní bylinkové čaje**. Zamýšlí se nad tím, jak mohou být prospěšní Farskému potoku a jeho okolí, a jestli se chtějí stát **Malými strážci potoka**.

Délka výukového programu: 180 min.

Harmonogram:

(120 min.) Pátrání po kvetoucích bylinách a trávách

09:00 – 11:00

(60 min.) Sběr bylin na čaj

11:00 – 12:00

Příprava:

→ **Průzkum terénu:** Zjistit stav louky, zda ještě není posekaná.

→ **Tisk pracovního listu.**

→ **Instrukce pro děti ohledně vybavení:**

- podle počasí - vhodné oblečení do vlhké louky (ideálně holínky a přes ně nepromokavé kalhoty)
- opatření proti klíšťatům (nejpozději před spaním se nechat prohlédnout rodičem)
- podsedáky (svačina venku)

Související aktivity:

- ❖ Žáci si mohou založit vlastní herbář nebo společně vytvořit třídní herbář květeny okolí Libštátu.

Aktivita 1: Pátrání po kvetoucích bylinách a trávách

místo: cesta podél potoka a louka nad potokem, viz mapka

časová dotace: 120 min.

cíle:

- ⊙ Žák si uvědomuje pestrost kvetoucích rostlin v ekosystému zdravé louky.
- ⊙ Žák dokáže popsat, pro koho jsou louky důležité.

pomůcky:

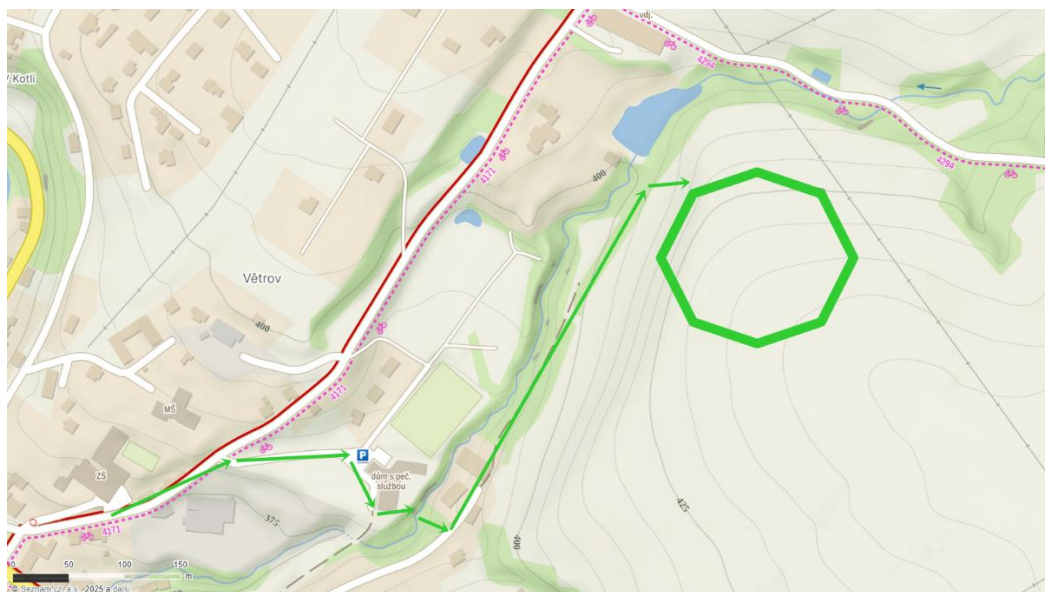
- **zvoneček**
- atlas kvetoucích rostlin ČR

do skupiny

- **prázdný papír (na květenství trav)**
- **tužka**
- pracovní list – květena Farský potok + prázdná okénka pro další druhy bylin
- podložka
- lupa
- lepenka
- nůžky

postup:

- **cesta na místo:** Viz mapka níže. V jednom místě pěšiny, která vede podél potoka je průsek, kterým se dá vyjít do louky. Zde ještě na cestičce nad potokem probíhá rozdělení pomůcek a zadání. Žáci hledají květy již tady (některé druhy z pracovního listu najdou spíše zde než v louce).

Mapa míst realizace: šipky – cesta od školy, mnohoúhelník – hledání květů

- **hledání květů rostlin:** Žáci se rozdělí do skupin po 3. Každá skupina dostane pomůcky. Skupiny hledají květy bylin podle fotek z pracovního listu. Pokud květ najdou, vlepí jej do příslušného rámečku (viz pracovní list). Květ, jehož fotografie v pracovním listu není, vlepují do prázdného okénka a druh byliny dopíše podle atlasu kvetoucích rostlin.
- **sdílení nálezů:** Pedagog se ptá postupně na všechny květy v pracovním listu. Skupinky sdílejí, jaké květy našly. Následuje 5 min. času, aby si skupiny dohledaly,

co jim z louky scházelo za asistence pedagoga či spolužáků. Nakonec žáci sdílejí názvy rostlin, které nejsou v pracovním listě, ale jejichž květy v louce našli.

- **hledání květů travin:** Žáci mají za úkol najít a vedle sebe na prázdný list papíru nalepit květy travin z louky.

1_Sběr květů do pracovního listu 2_Nasbírané květy trav (foto z jiné lokality) 3_Svačina v louce

- **sečtení druhů:** Nakonec společně sečteme, kolik druhů rozkvetlých rostlin jsme našli.
- **závěr: „Proč myslíte, že jsou louky důležité?“** Louky jsou důležité, protože dávají nektar hmyzu a nám lidem trávu pro hospodářská zvířata, jejichž maso slouží jako potrava pro lidi. Louka je druhově bohaté stanoviště - je domovem mnoha živočichů.

- ! Květy některých rostlin z pracovního listu nemusí být k nalezení. Doba kvetení se liší dle počasí v jarních měsících.
- ! Pro určení druhů rostlin funguje dobře **aplikace Seek od iNaturalist**.
- ! Závěr je možno doplnit o sdělení, že druhová bohatost rostlin podmiňuje druhovou bohatost zvířat, která v ní nebo její blízkosti žijí. Žáci mohou pozorovat motýly a další hmyz a zapisovat množství druhů. Nebo navázat na pokusy se vsakováním (viz výukový den Proč jsem červený, když se rozvodním). Jak rychle se vsákne kelímek vody do louky?

Aktivita 2: Sběr bylin na čaj

místo: cesta podél potoka, louka dolní část

časová dotace: 60 min.

cíle:

- ⊙ Žák si uvědomí bohatství krajiny okolo potoka, kde se dají sbírat byliny na léčivé čaje.
- ⊙ Žák se zamyslí nad tím, jestli a jak může být prospěšný Farskému potoku a jeho okolí.

pomůcky:

- **zvoneček**
- **papírové sáčky (na sběr bylin na čaj)**
- **pomůcky na přípravu čaje (šálky, sítko, konve, rychlovarná konve)**
- **materiál na vytvoření amuletu Malého strážce nebo pomůcky na vytvoření placek (vytištěná šablona, pastelky, plackovač a materiál na placky)**

postup:

- **cesta z louky:** S žáky se přes louku vracíme opět na pěšinu nad potokem. Ještě na spodní části louky zadáme úkol sbírat byliny na bylinkový čaj dle inspirace na pracovním listu. Sběr končíme přibližně u první zastavby či mostku přes potok k domu s pečovatelskou službou.
- **sběr bylin na čaj:** Žáci ve skupinách sbírají byliny vhodné na čaj, pedagog kontroluje nálezy.
- **vaření čaje:** Ve škole si žáci dělají různé čaje z bylin či jejich směsí a následně probíhá jejich ochutnávka. Čaj z čerstvých bylin postačí louhovat max. 5 min.
- **ohlédnutí a diskuze nad tématem Malý strážce Farského potoka a já:**
Tento výukový den je zakončením celoročního programu – tj. pravidelných vycházek k Farskému potoku. Při popíjení čaje je možné udělat společné ohlédnutí, co jsme společně zažili a poté s žáky diskutovat téma, že přírodní místa potřebují své ochránce, strážce. „*Chceme/chcete se stát malými strážci Farského potoka?*“
Co to znamená?:
 - ♣ místu neubližovat (nepoškozovat přírodu a neubližovat živým bytostem)
 - ♣ o správném chování mluvit s druhými, sdílet, co jste se během výuky venku o Farském potoku a jeho okolí dozvěděli
 - ♣ místu pomáhat: diskuze s žáky, co bychom mohli pro místo udělat, každý sám nebo formou školního projektu pro příští školní rok, např.:
 - sběr odpadků
 - oprava mostku pod domem s pečovatelskou službou
 - výprava od pramene k soutoku – průzkum stavu potoka
 - pravidelné pozorování a záznamy života v potoce
 - aktivity u potoka pro mladší spolužáky

- ! Při pilotních realizacích si žáci vybarvovali návrh na připínací placky. Placky jsme zatavili v ekocentru v Sedmihorkách. Šablony na placky, které si žáci sami vybarvovali, jsou součástí pomůcek. Placky slouží jako rituál přijetí strážcovství a mají každému strážci dodávat sílu a vůli, aby místo (přírodu) ochraňoval. Pokud škola nemá, jak placku vytvořit, žáci si mohou vytvořit např. ochranný amulet z přírodnin v okolí potoka.

Vytvořilo: Středisko ekologické výchovy Český ráj
Autoři: Lenka Javůrková, Vít Preisler
V roce: 2025

Tento materiál vznikl za finanční podpory Libereckého kraje.

